

De anhöriga undrar om de någonsin kommer få svar på vad som hände. Foto: Camilla Lagerman

30 år efter Estoniakatastrofen: "Om inte vi för historien vidare, vem ska då göra det?"

Publicerad: 27 september 2024

Författare: Camilla Lagerman

Klockan 00:23, onsdagen den 28 september 1994, sänds ett nödrop från den estniska passagerarfärjan M/S Estonia, som då befinner sig mitt ute på öppet hav. Ombord finns 989 personer. Bland dem är 31 kvinnor och 2 män från Lindesbergs kommun, som aldrig kommer att återvända hem. Bland dessa är 34-åriga Annika Mattson, som efterlämnar fyra barn och en familj i spillror. - Sorgen går ju aldrig ur, man bara lär sig att hantera den, säger Annikas dotter Stina.

Tidigt på morgonen, måndagen den 26 september 1994, säger systrarna Sara och Stina Mattsson adjö till sin mamma Annika som ska åka på kryssning med sitt jobb. Resan har bekostats av Lindesbergs kommun, där Annika arbetar i köket på Grönbodahemmet, en resa de anställda fått då kommunen ska omorganisera och säga upp personal. Men mamma Annika ska aldrig mer komma hem, istället blir hon ett av hundratals offer, då passagerarfärjan M/S Estonia sjunker till havets botten.

Sara, då 15 år gammal, står fortfarande med tandborsten i munnen när mamma Annika är på väg att åka. Uppifrån övervåningen ropar hon hej då, medan nioåriga lillasyster Stina springer ifrån frukostbordet för att klappa sin mamma på ryggen innan hon går ut genom dörren. Två dygn senare förändras livet för alltid.

- Jag hade gått vidare i skolmästerskapen från Ramsberg och skulle åka till Guldsmedshyttan för att tävla i friidrott. Jag var jättetaggad och kom ner i träningsoverall, och frågade pappa om jag kunde ha det på mig. Då berättar han att jag inte ska åka. En båt har sjunkit och vi vet inte om det är mammas. Jag har fått berättat för mig att jag skrek så högt att jag väckte de andra, berättar Stina.

- Jag minns att skolbussen åkte förbi och alla stod upp och kollade på vårt hus, som man ser på film. Precis som att det skulle synas något, inflikar Sara.

Foto: Camilla Lagerman

Under de närmsta dygnen pågick ett intensivt räddningsarbete ute på havet, och länge levde hoppet att mamma Annika skulle återvända hem till sin familj.

- På den tiden hade man ju text-tv, och där rullade det hela tiden namn på överlevande. Jag vet att jag satt och väntade på att hennes namn skulle dyka upp, men det kom inte, säger Stina och fortsätter:

- Sedan minns jag att Dagens Nyheter hade bilder på alla omkomna i sitt mittuppslag, och där var en bild på mamma. Jag kunde inte förstå hur det kunde finnas en bild på henne där.

Systrarna beskriver den efterföljande tiden som ett töcken, där minnesbilderna och upplevelserna skiljer sig åt. Sara, som var äldst av de fyra syskonen, tog över ansvaret för hushållet - medan Stina började vakta sin pappas varje rörelse.

- Jag började städa frenetiskt och tog hand om allt som mamma hade gjort, det var nog mitt sätt att hantera allt just då, berättar Sara.

- Jag vet att jag följde efter pappa överallt, jag var livrädd att han skulle försvinna precis som mamma, säger Stina.

I den tunga och djupa sorgen omslöts familjen av ett enormt stöd från omgivningen, både från familj men också från andra i byn.

- Våra gamla dagmammor samlade oss barn, varje söndag, där vi fick gå i krisgrupp. Det kommer jag vara dem evigt tacksam för, det kändes som att de vigde sitt liv åt oss. Det var också där jag lärde mig att man måste prata om saker. På något sätt känns det fint att ha varit med om en sådan stor katastrof i en sådan liten by, berättar Stina och fortsätter:

- Ett av mina starkaste minnen är när jag och morfar skulle gå till kiosken och köpa glass, det här var bara någon dag efter katastrofen. Mitt i korsningen stannar han, tar upp mig i famnen och bara fullständigt bryter ihop, det var otroligt tufft.

Moa är idag 20 år gammal, och söker svar på vad som hände hennes mormor. Foto: Camilla Lagerman

Tio år efter Estonias förlisning kom Saras dotter, Moa, till världen. Med henne föddes även en ny generation anhöriga, som fortfarande söker efter svar.

- Det här är en sådan stor del av Sveriges historia, det var den katastrofen som gjorde att vi fick ett riktigt krisskydd. Men ungdomar idag vet inget om det här, varför får man inte läsa om det här i skolan? säger Moa.

Moa, som idag är 20 år gammal, har under flera år engagerat sig i sökandet efter svar på vad som egentligen hände den där natten för 30 år sedan. Men istället för svar, hittar hon bara ännu fler frågetecken.

- Jag vill veta vad som egentligen hände, hur dog hon, vad gjorde hon den där sista kvällen? Det har varit, och är fortfarande, ett öppet sår. Jag blir väldigt arg på att det inte finns några svar, de i min ålder vet inget om det som hände, hur de anhöriga behandlades, det är fortfarande samma frågor som för 30 år sedan, berättar hon med tårar i ögonen.

Än idag vet systrarna inte vilket däck eller vilken hytt deras mamma bodde i, under det som skulle bli hennes sista resa. Än mindre vet de vad mamma Annika gjorde under sina sista timmar i livet, eller hur hon omkom.

- Om hon inte var väldigt sjösjuk så hade hon nog minsann ätit det där smörgåsbordet, det betalades ju ändå av kommunen. Jag önskar att hon slog i huvudet så det var över snabbt, jag kan bara hoppas, säger Sara.

- Jag har hört flera överlevare berätta om en kvinna de mötte i korridoren, det har jag funderat på ända sedan jag var liten, var det min mormor? säger Moa.

Även om det nu gått 30 år sedan mamma Annikas bortgång, så finns sorgen och saknaden fortfarande kvar, även om den gått i vågor och ändrat skepnad genom åren.

- Jag var avstängd väldigt länge, men när jag var 34 år gammal hade jag en riktig kris. Då var jag lika gammal som mamma var när hon försvann, det gjorde att jag tänkte på mina barn, hur det skulle vara om jag försvann nu. Jag har tänkt så mycket på vad hon kände, för jag vet att det inte var helt enkelt för henne att åka, med fyra barn hemma, säger Sara.

- Sorgen går ju aldrig ur, man bara lär sig att hantera den, flikar Stina in.

Det viktigaste för de anhöriga är dock att man inte ska glömma det som hänt, att även kommande generationer ska få veta vad som hände mamma Annika och de hundratal andra offren.

- Om inte vi för historien vidare, vem ska då göra det? avslutar Stina.

989 personer reste med färjan den natten. 852 av dem skulle aldrig komma hem igen.

Källa: LindeNytt.com

<https://lindenytt.com/nyheter/30-ar-efter-estoniakatastrofen-om-inte-vi-for-historien-vidare-vem-ska-da-gora-det/>